

1 Geloven in de expertise van leerlingen

Als je een 'believer' bent van leerlingenparticipatie, geloof je dat **leerlingen ervaringsdeskundigen** zijn wat betreft het schoolbeleid én dat elke leerling de mogelijkheid heeft om te participeren mits de juiste ondersteuning. De leerlingen betrekken bij het schoolgebeuren, wordt dan een noodzakelijke uitdaging.

Een school organiseert een G100 met 100 leerlingen. In tafelgesprekken geven ze hun mening over thema's zoals infrastructuur, uitstappen, gebruik van nieuwe media ... Na een halve dag verzamelt de school zo een lijst van relevante aanbevelingen.

2 Zowel formeel als informeel

Het is een opdracht voor elk personeelslid om aandacht te hebben voor hoe leerlingen de school ervaren. Dit uit zich in een positief **informeel contact** tussen leerlingen en leerkrachten/directie. Het is dit contact dat alle andere participatie-initiatieven geloofwaardig maakt: scholieren weten dat de school het meent.

Anderzijds mag je participatie niet alleen over laten aan het toeval of aan de goodwill van bepaalde personen. Het is nodig om ook **formele initiatieven** te hebben zoals inspraakmomenten, een leerlingenraad, verbetergroepen .... Zo bouw je voor leerlingen de garantie in dat je naar hun mening luistert.

3 Zowel permanent als thematisch

Eenzijds is het nodig om kort op de bal te spelen wanneer een thema leeft op school (bij leerlingen, leerkrachten of directie). Je wacht geen vergaderingen af maar organiseert **thematische initiatieven**. Zo spreek je jongeren aan met interesse in dat specifieke thema.

Daarnaast zorgt een **permanent participatieorgaan** ervoor dat leerlingen sowieso op regelmatige tijdstippen betrokken worden bij diverse onderwerpen. Op die manier hoor je ook wat er leeft bij scholieren.

Een school organiseert een grootschalige bevraging over de toiletten en noemt dit 'den trechter'. Elke klas zal 15 minuten ideeën zoeken om de toiletten op te waarderen. Met hun mening sturen ze het lesuur erna een afgevaardigde naar de aula. Daar proberen alle afgevaardigden samen tot één voorstel te komen.

4 In de klas en op school

Je betrokkenheid kunnen tonen is iets wat altijd en overal mogelijk moet zijn. Zeker en vast **in de klas**, waar veel scholieren zich het meest comfortabel voelen. Leerlingen en leerkracht denken dan samen na over de klas- en lesorganisatie. En het gaat verder **op schoolniveau**, waar leerlingen kunnen mee denken over het schoolbeleid en de schoolorganisatie.

5 Over alle onderwerpen die leerlingen aangaan

Waarover kunnen we het hebben met de leerlingen? Over alles, als je het ons vraagt. Scholieren zijn betrokken bij al deze onderwerpen:

- a) **Leven op school:** hoe er met elkaar wordt omgegaan, de invulling van de pauzes, leerlingbegeleiding, de inrichting ... Het zijn de thema's die leerlingen in de eerste plaats aanhalen als je om hun mening vraagt.
- b) **Leren op school:** de planning van taken en toetsen, de manier waarop er les wordt gegeven, gebruik van Smartschool, uitstappen, stages, ... De 'serieuze' onderwerpen, maar zeer interessant om leerlingen in te beluisteren en samen rond aan de slag te gaan.
- c) **Regels en afspraken:** de regels rond gebruik van nieuwe media, sancties bij te laat komen, kledijvoorschriften ... Want afspraken en regels die in overleg worden opgesteld, worden bewuster nageleefd.

Een directeur roept een verbetergroep samen rond 'te laat komen'. Twee hardnekkige laatkomers, enkele klasvertegenwoordigers, een opvoeder en een leerkracht buigen zich 's middags over oorzaken en oplossingen.

6 Instapklaar voor leerlingen

Als je een representatieve groep van leerlingen wil bereiken, **hou je de drempels om deel te nemen zo laag mogelijk:** in duur, locatie, moment en taalgebruik. Je komt tegemoet aan de leefwereld van jongeren.

7 Een brede waaier: van informatie krijgen tot mee doen

Participatie is geen kwestie van alles of niets. Er zijn verschillende vormen mogelijk in welk aandeel leerlingen willen of krijgen:

- a) Het is nodig dat scholieren **geïnformeerd worden** over het schoolbeleid in een taal die ze begrijpen. Die informatie geeft hen de mogelijkheid om verder te participeren als ze dit wensen. Sommige leerlingen vinden het oké om op de hoogte te zijn, en willen geen actievere inbreng.
- b) Een stapje verder, is het **geven van je mening**. Of met andere woorden: reageren op de informatie die je hebt. Heel wat leerlingen zijn bereid hun gedacht te zeggen. Soms spontaan, soms op vraag van de school.
- c) Nog mooier is het wanneer leerlingen ook **mee** mogen **beslissen**. Wanneer ze niet alleen advies mogen geven, maar ook in overleg mogen gaan. Er wordt dan gezocht naar een consensus waarin alle schoolactoren zich kunnen vinden.
- d) En tenslotte krijgen scholieren de kans om ook **mee te doen**. Om de genomen beslissing mee uit te voeren of op te volgen. Dit vraagt een groot engagement. Een beperkt aantal scholieren is hiertoe bereid als ze de kans krijgen. Met wat extra stimulansen zal deze groep zeker groter worden.

De uitstap naar Parijs veel te saai? Een leerkracht Frans informeert de leerlingen over het voorziene budget en de leerdoelen. Binnen de lessen mogen de leerlingen een nieuw voorstel uitwerken dat voldoet aan alle voorwaarden. De goesting om naar Parijs te vertrekken komt zo helemaal terug.

8 School zorgt voor een kader

Een aantal praktische voorwaarden zijn noodzakelijk om de participatie vlot te laten verlopen:

- a) **Begeleiders** die de leerlingen coachen om te participeren en hen participatievaardig maken

- b) **Tijd** van leerlingen en hun begeleiders om initiatieven te nemen
- c) **Informatie** die beschikbaar is voor de leerlingen
- d) Een **lokaal** om in samen te komen
- e) **Budget en materiaal** om ideeën ook echt te kunnen uitvoeren

De school bepaalt ook **het kader waarbinnen participatie mogelijk is, en waar de grenzen liggen en communiceert dit goed op voorhand aan de betrokkenen**. Budget kan een mogelijke grens zijn, maar ook de wet of het gezondheidsbeleid van de school.

9 Met een open blik

Het risico bestaat dat je de gedachten probeert te lezen van leerlingen: 'ik dacht dat jij het er wel mee eens was' of ook nog 'de leerlingen zullen wel zeggen dat dit geen goed idee is'. Het is een kunst om te reageren op **verbale en non-verbale signalen** van leerlingen, tot je zeker bent dat je hun gedrag juist begrepen hebt. Dit doe je **zonder vooroordelen**. Met een open blik, dus.

10 Aan de slag met de inbreng van de leerlingen

Scholen die aan schijnparticipatie doen, bevragen leerlingen maar doen daarna niets met de resultaten. Leerlingenparticipatie lukt hier niet: de jongeren raken gefrustreerd en geven het op. Het moet anders: luisteren naar scholieren én rekening houden met hun mening.

Een opvoeder neemt klachten over een bepaalde leerkracht ernstig en denkt samen met de leerlingen na over hoe ze dit probleem kunnen aanpakken. Uiteindelijk durft een groepje langs te gaan bij de directie om hun standpunt toe te lichten.